

٢٩ شaban ١٣٢٨

پىشىجى ايل

22 Abyugust 1910 г.

ملا ناصر الدين

№32 Цъна 12 к. МОЛЛА НАСРЕДДИНЪ

قىمتى ١٢ قىك ٣٣

قىسى بى نىچە مىتىدە ايله بىر ساخلامىشىم كە اوڭك اوزىنى قوشىدە كورىمەمىشى، آغىدە ئامىد فلك قىسى
كۈرسىتىدى،

﴿ وَقْتُر ﴾

﴿ الْبِيَات ﴾

آغ دهودن، باغ ارمدن داشن
لاب دوزی، دینار و درمند داشن

شیوه‌گی بر طور خوش آیند ایله
صحبتکه عالی هبند ایله

الفرض آج صحبتی احشاند
سویله بوتون فیرنی فسجانند
کامه دیمه! علمدن، عرفانند
همده‌غازیت، ژورفاله ریختنایله
صحبتکه عالی هبند ایله

ایشنهه ابای مسلمان ایچون
مسئله مکتب ندان ایچون
ایشله، فقط نفع حیستان ایچون
غضب حقوق زن، فرزند ایله
یعن هایینی بر داما قات بند ایله
ملا کیشی! موعظه قیل پند ایله
حیله ایله بیزولیک ایله، فند ایله
صحبتکه عالی هبند ایله

﴿ سکیفیز ﴾

﴿ مَدَد ﴾

بر گون یولوم دوشی مالی بکلی کندنه.
کندی گزدیم و ایله شلدر گوردو که غیری
مسلمان کندنه اونلاری گورمک اویاز.

مکدی اورو جلق گنه بر قند ایله
صحبتکه عالی هبند ایله

آج دهن پاکنی ایله نار
محزن سینه‌گده، نه جوهر که وار
لعل بدخشنان و در شاهوar
مجلی چون قد سمرقد ایله
صحبتکه عالی پاپند ایله

وعده جنت ویروب اعیانلارا
بخش ایله حوریاری نادانلارا
جوهایله، جان ویر بولاریم جانلارا
معجز عیساله مائند ایله
صحبتکه عالی هبند ایله

فکرگی و عظیله قاریشیدر گلن
یانما اوزله، خلقی یاتشیدر گلن
بیر بیره دنیانی قاریشیدر گلن
لئنی تکشیدر ایله بیوند ایله
صحبتکه عالی هبند ایله

سوق ایله بو طایفه‌نی یاتماغا
جهد ایله بوجخلاتماغا، آلالاتماغا
سویماغا، جولبندیه ال قاتماغا

بوش سوز ایله اونلاری خرسند ایله
صحبتکه عالی هبند ایله

ارض، سما، لوح، قلمدن داشن

شعر

کیم دیبور دائمی صورتنه «حقیقت» چخاجانی؟ یاشابیوب کسب ایدمه جکر ابتدیت چخاجاق؟ اهیت فازانوب نثر اولاچاقلار، دائم قویاچاق ملت اوزی اونلاره قیمت چخاجاق هر یتن نباشر لامذهب و بی دین لعن باشلیوب ایله‌جک خلقی مذمت چخاجاق مگر عالمده بوتون خلق اولاچاق لامذهب؟ گونه بى مضحکه بر نامه بدعت چخاجاق؟ دگلم من او قدر احق و کوودان اینسان اوگا کیم بونلارلەھ جهل و جهالت چخاجاق به قدر عالم تقدیم اولاچاقنر اولسون صانهه بىز دزه آثار صداقت چخاجاق اعتقادمجه منیم ڪفردی زورنال اوخوماق غزنه، زورنال اوخوندوچه مرارت چخاجاق پایامز دنچ گلوب عمر اندی دنیاده بیلسلدی بنسلرندی مدنیت چخاجاق پاخامزدن بیز زم ال چڪیمه‌جک اهل قلم گوندە بىز جور غزنه، بى جوره هیئت چخاجاق بىزیسى شکل چڪوب ایله‌جک جزما قارا هاموسى مضحکه و هزل و ظرافت چخاجاق برى جدى ياز اچاق سوياحاق اسلامى ایده‌جک هر برى بر نوع تجازت چخاجاق نهیه لازم اوخوماق بى پارا هدیناتانى؟ بیزه نه، گوندە ناصل شکل سیاست چخاجاق؟ بیزه نه، يا گىدە-جك، يا قالاچاقدر ایران يا كە شەمانلىدە مىن نقل حکایت چخاجاق بیز گرگ درك ایله‌جک سئە شرمۇزى اوخونوچاق اوپله احادىتى ڪە جىت چخاجاق گىدك حمامە ياخاق گوندە خنا ساقالە گوندە بش دفعە ايدك غل حيات چخاجاق ياتاق آسودە، فراغت نهیه لازمدى تلاش روزبیز حق دن هر قدر اولا قىست چخاجاق شىخ وعظىته نه سوپىرسه دېلەك صدقى مىسجىدە، منبرە هر گون كە او خفترت چخاجاق قوى دىسونلار كە «جوووللاغى» اولوب دیوارە دفعت عشقىم، آجىدۇچە نىصفت چخاجاق

پیشہ

او شاقدنہ نہمن بزمچون بر ناغل دیردی^۱ او ناغلون باشی
اندی که بر جمگی وارایدی بر جه چگی یو خندی^۲ بر جه قاری

اولاً، بوراده بر مکتب وار، بو مکتبده چوخ اوغلان اوشاغی اوخويور. اوشاقلارلا آتالاري ايله دايىتوب گوردوم كە هر بر کس کم اوغلنى اوخومانە قويوب، چوخ راضى در كم اونك اولادى علم اوخويور. بوده گورسەنин بر ايشر، جونو كە اوزگە مسلمان ڪىندرلرنە چوخ آدامالار اوشاخلارينى محض او سېيھ كېتىه گوندرىزلىرى كم ابوده بى كار قالوب آناسىدىن چوخ چورك ايستەمسۇن. هله بو غرييە ايش دىگل: مالى يېكى دە پىرس غرييە احوالات گوردوم: اوده بودر كم بو ڪىنده هله اوغلان اوشاقلارينى سواپى قىزلاردە مكتبه گلوب درس اوخويورلار. دوغرييى چوخ تىجىب ايلدەيم كە متلا، ابروان يىمى بى مسلمان مرتكىنە قىزلا اوخومانى مسلمانلار پىس ايش حساب ايلبىرلر. اما مالى يېكى يىمى بى رىنە گىنده قىزلار ايرمنى حاجىجىنى يىمى چىتگەن ھېگە سالوب درسە گىلدىر.

بو ایشلر، گوروب، سوز یوخ، بالاشادیم بونک سینینی سورو شماغه کے، چوخ عجب، مالی بکلی هارا، بو ایشلر هارا؟ و گون هاردان چخوب کے بوراده بو قسر ترقی باش. ویروب، هر کن دن خبر آلدیم، مکا جواب ویره بیلمعده، بوجردانه غربیه ایشدر که مسلدان ڪندینه یا لهه بیله ایشلر عمله گلسون. آخرده نه او لدیه، صحبت ملادان دوشدی، و بیله معلوم اولسدن کے مالی بکلی ده هیچ اصلنن ملا او نیوب و مالی بکلی لر هیچ عمر لرینده هیچ ملا بیوزی گور میوبلر.

آه، بوراده من بار ماغمی دیشلدهم و اوز او زیمه دیدیم که
بلی، بونی مگا بایاخدانا دیبون، الله آفاذگه رحمت ایلسون، ایندی
بیلدیم کنه بوراده مسلمانلار او غلطانلارنى و قىزلارىنى او خودلار.
اوندان او تىرى که بوراده ملا يو خەندر.

آنچاق ایندی باشہ دو شدوم۔

« جرجrama » ✓

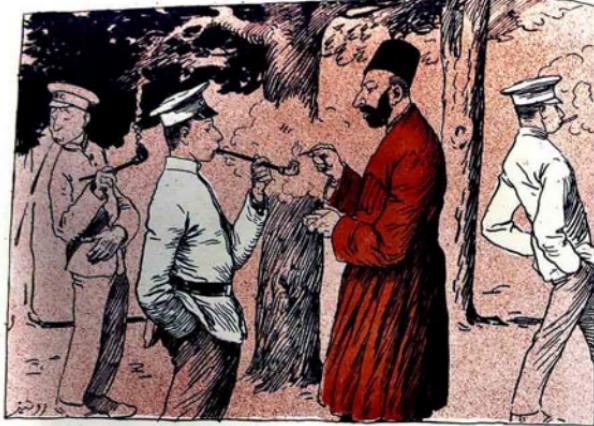
ایک آن

قارا باغده ایلکی آدام وار که دنج او تورمیرلار که مسلما
نادر دوز یول لاری ایله گیتسوللر: بری معلم مجید قارایوف در که
فیکر ذکرینی قویوب قز او شاقلازلنی او خوتنماغه، بیررده مالی
بکلی لی مشهدی نجف قلی او غلی هر، والی دینه نک بویته، ییسله
دیبورلر که بو کیشی اوز الی ایله یا پاشیر فزارلا نلسن و
چکه آپاریر قارایوفک داغیلمش مکتبته.

« حکیم »

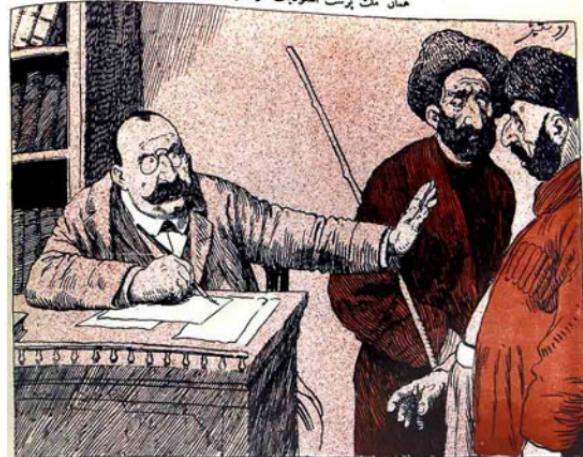
١٦

ایران ملاارینک قباق دسترسی یشتدی، ملاار نفر ایلدیلر که
فانقازدان «جیبی دولی» ساق و سلامت قایتوتلر، بورانک مؤمن
جماعته لر گچه محان مرنه اوچیلوب مستحضر، اقسوتلر.

Въ Нухѣ гимназисти въ городскомъ саду.

نورخی ده گیمنازیتله شهه پاگندمه

— روسجه دایشون، روسجه دایشون، من سلامنجه یلیم نیز سوزگری دیعون، جهنم اوون گیدون.

هان ملت پرست استودیت اون ایلدن سوگره

ملت پرست استوریت، مسلمان تارالشلا را منیم که بیه کوندوز نکریم بود که تمهیلی قورنادروب باشیم و ملته
غولوق لبیلم، بالسکے بیزم یازیق ملنه کوششی آچاها

سک دنک سلامتی

— قادر آئیم خانم، منیم بو آغهیان دیشیم چک،

— سلام اولادہ چکہ دیش بھر کے جانندہ سکا قربانی۔

بیلین باشه دویمیرلر. انه او لار یانی بزده اوز دیلر ایچون بر ایله آشان و هر سلرمزه گوره بر حرفی اولان الف با دوزلداد؟ وندا عربیلر گلوب بزی قافاقدان قووالارلامی؟، يا اینکه بر آگاه کیبر. اینتش اولارو؟ **[گورونسن** تازه معلم لرمز بو قدر گور
رلر **که** بو بیویوکدکه نهانی گورمورلر؟ اگر گورورلر بس به دینیرلر؟ هر کس مرج گلور گلسون ، بو گون سیز منه اوز رک دیلمعه یارایان **مکمل** بر الف با ویرون، اون ایلدن سورا
من سیزه تک قافاقدان یاریم میلیون غازیته مستریسی ویروم، هد!
گر هنون وار گل مرج ایلهک. اوندا بیارسیز که! مسامان غاز
تغیریون با غلاماغه سبب نه عملدر، نه غزیشی در، نه جماعت.
اری نهنهنون بوز اوستندن يحتماقه سبب پشیک در، غازیتهدرون با غلام
ماقدده سبب الف نا!

دی گل! بوژ دوداقوی نه قدر گولمچن گل!!!
لا جو مان

تائیدا

تاب گوروم هانسی ولايتور او
ڪے سر کاره قوانسالار چاغادر
معدن جھل جھالتدر او
خاتئ، ملاسي ايلان قورياغادر
آدي مشروطه، فقط استبداد
حاسڪي، آمري يڪس جlad

عشق آباد خبر لری

۱) عشق آباد فونسو لخانه سینک خدمت کارل روندن بریسی رو سچه
میچ برو حرقده بیلینور، اما گاه گاه باشه فاقار تالی چنونیق فور
فاسیده قویور. بوندان خبر آولر لار کے ارباب این چه فریلداق
ست؟ دندو:

— حالا در ایران مشروطه شده، هرچه میخواهی بکن،
هرچه میخواهی پیش، هرچه میخواهی بخور، سیم کیمودر بایه
 بشک گور!

۲) عشق آباده بو ایل ایستنک حرارتی آلتمنش فرادوزدان آرقدر. شدت حرارتندن ملا مصیب ذستمی قارانلیق گیجلرد و وزلینی ویزیرلر قارادسقیوی باعده کی داشدان تبدیلن مغاره‌نک ایجنه.

تبیین خبر لری

الله لعنت اليهمن شر معارف جمعيتك ترتيب ويرديگي تازه
ملت باچگشته جماعت گلوب هم گرددش ايدوب همه روزنامجات
و خوشیوب يولدان چخوب لاذهب و بي دين اولورديلاز. و بعض
وقتلرده ملڪكتك و ملتك ترقى سى خصوصىدنه بعض نا مناسب
طقىرده ايزاد اولونوردى. ييچاره جماعتي دعوت ايديورديلاز تازه

واریدی، بر گون گیندی سو اوسته سور و شدی دوشدی بوز اوسته
دیدی آی بوز سن نه ظالمانمش؟ بوز دیدی من ظالم اولسیدم
گون منی اریتمندی. دیدی آی گون سن نه ظالمانمش؟ دیدی
من ظالم اولسیدم اوستومی بولوط آلماندی. غرض بولوطدا بر
باشقین ظالم دیوب، آخری هامودان ظالم پشیک چخور، اما هر
کن ناغلی آخرینهجن ایشتهمسه تمحب قالار که قارینون یخلماقنك
پشگنه دخلي.

ایندی مسلمان غز تلرینون باغلامانقاده هر کس بر طرفی
مقصر حساب ایدیر، بزه باشلیاق سور و شماقه گورک تقدیر کار کیمدرا.
آی عمللر نه تعطیل ایلدوز، سیز نه ظالم سیز؟

— باز هیچ ظالم دگلکو، بزم زحمتیز چوخ، مواجهیز آز خرجمیز چاتیبور، غزنه‌جیلر ظالمندرلر که مواجهیز آرتور میدورلار، آی غزنه‌جیلر، سینز نه ظالم‌سینز، نیه عملدراک مواجهین آرتور مدور ساز؟

— باز ظالم دگلوك، ظالم ملتمنزد، اگر ملتمنزون يوزدن
برى غازيت اوخونسه، فاقفازدا ياريم ميليون مشترمزا اوواردى، اوئندا
ئىزىدە عملەيە نە قىز مواح استىسىدىلىر و زە تىلىدىك.

— آ ملت، سیز نه ظالم سیز، نیه غازیت او خومور سیز؟
— باز ظالم دگلوك، بازیم سوادمز یو خندر که غازیت

— بس نه اوشاقلهنه مكتبه گيتمدوز ته سوادسيز اولدوز.
 — گيتميشك! هاموزم اوشاقلهنه مكتبه گيتميشك و يش
 آلتى ايالىه الف زيرا ديميشك، بويىلە ييله ايندى گە هېچ زاد
 بىلەمەنلىك.

— پس نیاوزگه ملکرخ اوشاقلارینون هانكى يرى اوج گون
گىتىپلىرنە گىدىرسە اوز دىلنە هى حور يازماق اوخوماق بىلۇر؟
— اولما زۇن لۇز دىلنە گۈچە ئەنانەمە ئەنلىق باشقا

— اور گروں اور یہ نورہ اس سبھ اس بیوی وار،
کتبے گیتمش ایله ایودھہ اوز اوزیندن حروف لری تایپو لار،
طالب بنیم الف بامزدر!!!
دُوْغ دانِ ملعداً! مَلَكُ الْمُلْكَ! مَالِكُ الْمُلْكَ!

روان یکدیگر و مهندسین، بهم پیشتر، عاریتسر یزتیور
جماعتک سوادسز اولناغه گوره، جماعت سوادسدر، الف با مزون
پس لگه گوره!!!

لماز و دیمریکد، چونکه ورنه اتیاندرلر، سیده سوز دیمک
لماز! — زایم؟ — چونکه اکبری اولاد پیغمبردار، فالجی به

چهارم: سور بیت اوتار چو^{هه} مسلمانوی اعتقاده جن وار،
رجه یالمیرم بو عرب الف باسی نادر که طوق لعنت اولوب
کیجوب بو غازیمه؟ نه جارت ایدوب اونون بویتون آردندان

دوروب سنتیرو ایشیده!!! ۱ جام، که دعالار ایچون، عرب یاز
لاریچون، هریعت ایشلریچون عرب الفبای اولسوندا، لآخر بیله
نم بو اوز ترك دیلچگزمنه یارایان بر الف با دوزلتهک یانی

یام فوپار؟ فاقفازدان سنه یوز مین بی سواد مسلمان گوستزم
که نه مکتب آورمیوب و نه اشقول، اما تمام مینگدانالارون و
بیستورانلارون قاپوسنده ویویقالارین و اینچرسنده استولالارون نبره
دن اوخوپولار. و بر یزه مکتوب کونترندهه پاکیتون اوستیننده
وزلری یازورلار. روس غازنتلارینون حروفاتینده اوخوپولار. اتها

دەدر، نېجىدىن، كېيالدىن چوخ اشتراك اىتمك اىستېنلار وار.

رشت — ادارە عدلىيە و بلدىيەدە ابدا رشوت يېرىلر، حتى شاكىتەنگىلارە مۇقۇھە جاي قىلىان و يېرىلارە و چوخ وقت ايشلەتكە آر تىقىنىن بىچارە رئىسلەر چوخ شاكىتەنگە اوز مۇزلىرىنە باخورلار.

مانورقا

قاشقىچىمەن بويوك اولوپىر، دوغىرداندە دەدەلر سوزىزىر، جوخىنە دوغىرىدر، معلوم اولا كە توخى اوىزىد ناجاپىتىكىن دىلمانچىي عباىسلىي بىڭ مەممۇدوغۇ جىتابلىرى خود سرا، سەكتاخانە يعنى ھېچ بر علماء، فضلا، ادباء، عقلاء و حكما ايلە مصلحت ايلىپوب سىلايدان ضرر گۈرنەر اىچىن بول يەماقە شروع ايدوب. اىكى ساڭتۇك عرض طولنەن سياھى اوزىرە و هەر كىك اມاضىسى تەختىدە يۈز مات بول جمع ايدوب و بو جمع اولونان اغانىيە يۈز بوت اون تىدارك ايدوب آفت زەدەلرە گۈندۈرپ، چوخ ياخشى، چوخ گۈز! ..... بىرچە بونى دىين يۇخىر كە ميرزا عباىسلىي بىڭ، سىك نە اىشك وار، بىلە ايشلەر قارشىوب اوزگىنى (بابالە) سوخورسان اوزگە نى دە گتاهە:

سەنە باشقە اېتىلىگەنلىرى كېمىي اىچ سوققۇ (بىوانى)، اوينە (ويرتۇشقانى)، يورەگك سېيىخلايدەدە آل (ماندىلاني) جال (مازورقانى) ايلە (والىسىرۋقانى) اول بىر آبارازوانتى، نىيە اينجىديرىن عملە مو تانى، سېينىدىرىسان فرقە سەمنانى، گۈلدۈرسەن (دون زۇتى). آى جانم، گۈزۈم، حتى كە من اوزۇم، اىستىدىم بازوم، قورتاردى سوزۇم.
امضا: « توغ گىردىن فاقلىقى »

مدیر و باش محرر: جليل محمد قلى زادە.

واروارىنى لىس « يابالاقنەدە تىلىسىدىن بىر ساعت ماساقدە سانلىور شەر قاعەد، سەنە داشدان تىكىلىشى بىر اىو بش اوافقان عبارت. آتىز خانەسى، قولوقچى يېرى، آبارى، زېرى زىيەنى و باشقە تىكىلىلىرى موجوددر: گۆزىل باجىھىسى، حوضلارى و مۆنەززەسى خىلى دىلگىتەر. و مىن يۈز اېڭىمى يېش سازىن توپراغىي واردە. اپولە و باجىھەنگ داشدان اوجا حصارى واردە. خواھش ايدىلر بىر آدرىسە رجوع اىتسۇنلار:

Подробность узнать, въ Тифлисѣ въ конторѣ
нотариуса А. И. Миткевича.

أصول طبىعى قرائت فارسى

كېچىھە مدرسه معلملىرىنىن ميرزا عباس زادەنک مېتىدىلر اىچىن يازىدىنى «قرائت فارسى» آدىلى فارس، كىتابى جاپىدان چىقىدى قىمتى ۱۳ قىكىدر. آدرىس:

Елисоветпôль, книжный магазинъ "Медрессе"

اېجاد اوستان پىس پىس ايشلەرە. الله او خرابىنى ھېچ مىلسەن قارداشە گۆستەرمىسۇن، و منه گۈرمىش. و هيئىتە او راڭ باغلىلى قالش قابوسن كېيىغىندە عبامى چىكىرم باشە و گۈزلىرىي بىرلە بىر يوموب بىر تىبىح لەنت جىعېت ئەنچەنە نەزەر مەرفە اوخۇيوب، كېبىچىرم كە گۈزۈم ساتاچىساسۇن! ولى، اىشىندىگەمە گۈرمەز قرار تىرىزىرات جناب مستقطاب شەربەت مدار آقائى آخوند ملا حمزە خىبا بانى گۇوا يەلە روایت ايدىپولر كە نەزەر مەرفەك بعض عضورىدە ارىمەندىنر مسلمانلار ايلە ال الله ويروب و خىال نا مبارىڭلارىدە بىر يەددەر كە حماعەتى يولداڭ چىخارىدوب لامىذهب اىندەلر. حتى يېتىم اوشاقلار و يېسۋاد آدمىلار اىچىجون همان باعچىجە نېجە قىلاسدان عبارت بىر مجانى مەكتىبە ترتىب ويروب.

انجمن مەقدىسىزە او تۇرۇپ ملت غۇى چەن آقلاڭىڭ الله عمر شەرپارلىرىن اوزۇن ايلەسۇن، جونىكە بوجۇد مبارىڭلار ھېچ وقت راپنى اولىمپىلر مەلتىك زەختىت چىكوب علم اخىذ ايدوب ترقى تاپوب لامىذهب و يېدىن اولماقلارىنە، بوجۇصە انجمن اياڭلىقى دەن بىسجە دەفعە خصوصى مەجلسلىرىنەن اولونىنى، آخراً الامىر رأى ويرىلەدى كە باعچە باغانلاسۇن. و اكثىرىت آراء ايلە آغا ئەنچەنەن ملا حمزە جنابالارىن انتخاب ايدىوب روانە ايدىپلر ايات حضورىنە كە بوجۇصە پروتىست اولۇسۇن، و اياڭلىقى دە محض ملا حمزە جنابلىرىنىڭ قىل بىلەنلىرى سېخىلماسۇن دىيە امر بويوردىلر كە اجالاتا آخشام جاڭىي ھېبىتە مەرفە باعچىسى باغانلاسۇن. و اميد بونادر كە بوجۇن بەدار غرۇب آقتاب باغانلاسۇن حكمىي چىخى ئاشالا تىلىزىلەك ايلە بىر عالادە حەممە صادر او لار كە تېرىزە نەزەر مەرفە لازم دىگل.

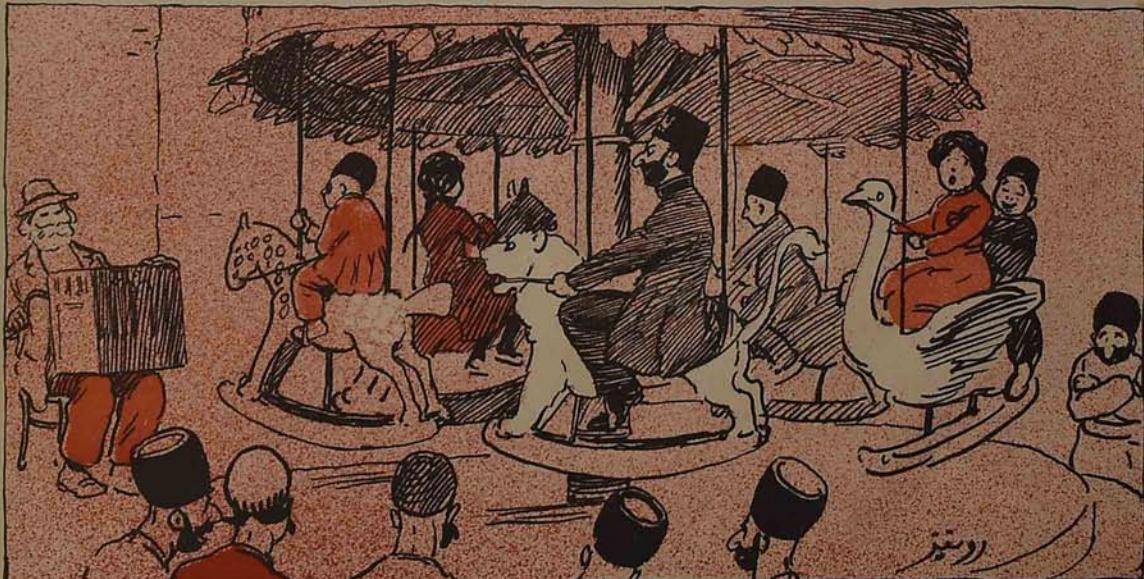
اما: « ملا زورى »

تلغراف خېرىلىرى

باتوم — آىرۇانلى بىر مەندى قابادان اوروجلق گىلىيگە آند اىچىدى كە ھەلەنگە يالان داشماسۇن.

نېخچوان — اوروجلقە ۱۳ گون قالش «جا كىر» «ملا دادىنى» دوئىلە چاگىرىمىشدى. «جا كىر» طرفىدە دوئىلە نظارت ايدىن «میر عبدالحسىن آغا» ايلە «كېپل قاسى» ايدىپلر. «ملا دادى» طرفىدە اىله «كىور كاظم» ايلە «آڭزىزى حېرىق تىقى» تېين اولۇنىشىدىلار. دوئىل گۈندۈز ساعت اووندە مسجد جامع حىاطىنە واقع اولىدى. «ملا دادى» آغى صورتىدە يارلانوب خەتكە خانىيە آپارىلەدى. «جا كىر» سالامىتىرى.

طهران — دروازە دولتە سېھدارك پاركىن يانىدە بىر يالان معدنى تاپلۇب. كېچىن گون او راڭ ئەتىزى سېھدار و سردار مەنصور، و مەزىلى سلطانە ويرىلەدى. اولانلاردى مەدەنلىك رواجىي اىچىن (اتتاج تىلەتى) آدىلى بىر مەتىر قومبىانى ترتىب ايدىپلر. هە كەس مەدەنلىك شەرك اولماق اىستەسە «طوشان تې» خىابانىدە سردار منمورە و ياخىن ئەنچەنەن مەنلە رجوع ايلۇسۇن. «شمەران» يابالاقنەدە اىله (چالە ھەزەر) دە سېھدارى گۈرە بىلر. قامبىيانك گەلەمگە چوخ ترقى

تونسو ۱۶ رث بابلاده مشغولیتی.